

Nacionalnog foruma za povijesne standarde te Nacionalnog savjeta za povijesne standarde. Organizaciju je preuzelo devet značajnih organizacija poput Američkog povijesnog društva, Asocijacije za superviziju i razvoj kurikuluma te organizacije te Organizacije učitelja povijesti, a u pripremi standarda sudjelovale su i radne grupe za kurikulum američke i svjetske povijesti. Kao suradnici na projektu pojavljuje se još 35 raznih organizacija.

Konačno napominjemo da su uz prikazanu knjigu u SAD u posebnim knjigama istog izdavača razrađeni standardi za učenje povijesti u predškolskom i mlađem školskom uzrastu te standardi za učenje američke povijesti. To su knjige *National Standards for History for Grades K - 4, Expanding Children's World in the Time and Space*, i *National Standards for United States History, Exploring the American Experience*.

Obavijesti navedene u ovom kratkom prikazu samo naš upućuju na važnost suvremenog pristupa nastavi povijesti. Za naše praktičare bila bi već velika pomoć tiskanje navedenih knjiga u obliku skripta na hrvatskom jeziku.

Ivo Rendić-Miočević

**BRANKO BLAŽEVIĆ,
GOSPODARSTVO NOVOG
VINODOLSKOG U XX. STOLJEĆU
PRILOG ISTRAŽIVANJU TURISTIČKOG I
UKUPNOG RAZVOJA, IZDAVAČKA KUĆA
"ADAMIĆ", RIJEKA 1998., STR. 176
+ FOTO-DOKUMENTARIJ**

Dr. Branko Blažević, profesor na Hoteľjerskom fakultetu u Opatiji, objelodanio je najnoviju monografiju na temu gospodarske povijesti Novog Vinodolskog u ovom stoljeću kao doprinos obilježavanju 120. godišnjice početka turizma u naslovom naznačenom mjestu.

Knjigu možemo podijeliti u tri cjeline koje se rasčlanjuju u 11 poglavlja uključujući

Uvodnu riječ (7-8), Zaključna razmatranja (151), Literaturu (153-157) i Priloge (157-176). Početak svakog poglavlja otvara fotografija s pogledom na motive starih ulica, kuća Novog Vinodolskog čime i vizualno dočarava njegove osebnosti.

Kroz prvih šest poglavlja autor analizira razvoj u prvom redu turizma, ali i drugih privrednih grana bitnih za prošlost Novog. Tako započinje tekstem u kojem se osvrće na radove koji tretiraju taj aspekt novljanske prošlosti. U tom kontekstu posebno se obazire na značaj knjiga Miroslava Ježića i Srećka Kabalina, te njihovom doprinosu poznavanja turističke prošlosti Novog do 1985. godine. Međutim, ova knjiga, po riječima autora, "nema namjeru da bude jedina koja će sistematizirati sve relevantne događaje u razdoblju od 1985. godine do danas, već joj je cilj da bude samo prilog za istraživanje novljanskog turizma i ukupnog razvoja s većim naglaskom na proteklo razdoblje od tridesetak godina" (7-8). Nadalje kada je riječ o gospodarskom razvoju Novog, Blažević kreće u suton XIX. stoljeća gdje ukazuje na činjenicu kako je propast vinogradarstva zbog peronosporo bio glavni uzrok ekonomske migracije stanovništva, te je kako tvrdi "upravo razvoj turizma u Novom Vinodolskom bio taj glavni faktor koji je posebno od 1961. god. utjecao da je prosječna stopa rasta stanovništva Novog Vinodolskog pozitivna i iznosi godišnje 2,26%" (24). Dok je početkom stoljeća egstenzivna poljoprivreda iznosila 68,6% od ukupne proizvodnje, godine 1991. svela se na 1,2%, no i to je nerazvijeno sa skromnim rezultatima. Ipak turizam i trgovina kao najvažniji dio tercijarnog sektora bilježe snažan uspon upravo u drugoj polovici XX. stoljeća i od 3,6% s početka stoljeća, a 22% sredinom, dolazi na izvanrednih 65% u 1991. godini. Prisutnost šumarstva u gospodarstvu je iznosila 2,8% u 1953. godini, a 1991. 1,4% što je, po autoru, iskaz, kao i raniji podaci o poljoprivredi, jasne tendencije opadanja značenja ne samo poljoprivrede već i šumarstva, o kojem će biti

više riječi u zasebnom poglavlju, a to znači i ukupnih primarnih djelatnosti. Razvoj građevinarstva, obrta i industrije kao bitnih dijelova sekundarne gospodarske djelatnosti pokazuje u prvoj polovici stoljeća rast, a zatim stagnaciju u korist tercijarnih djelatnosti posebno turizma i trgovine. Podatke autor donosi i u tablicama koje stoje susljedno tekstu. Toliko o prva tri poglavlja.

U četvrtom poglavlju Blažević progovara o preradi drva koja ima u tom podneblju dugu tradiciju: "Začeci drvoprerađivačke djelatnosti točnije pilanske prerade počinju krajem 19. stoljeća na predjelu Mošuna. Iskorištavanje šuma, proizvodnja drvenog ugljena i vjerojatno nekih drvnih sortimenata izrađenim ručnom preradom datiraju iz početka 18. stoljeća." (40). Ta je tradicija vezana na činjenicu jednog od najjačih šumskih bazena u Hrvatskoj rezultirala osnivanjem naročito uspješnog novljanskog poduzeća "DIP-a Novi" koji će međutim biti likvidiran usprkos dobrom poslovanju.

Peto je poglavlje posvećeno turističkoj i rekreativnoj suprastrukturi tj. njezinom stvaranju, uvjetima i okolnostima pod kojima je ona izgrađivana u zadnjih trideset godina. Konstatira da se "objekti s obimom i razinom usluga, a to znači i postignutim nižim cijenama uklapaju u tipičnu masovnu turističku ponudu" (47). Ukazana je važna uloga Petra Radetića u turističkom razvoju novljanskog kraja jer je na njegovu inicijativu započeta izgradnja bungalova u Povilama 1962. godine, a time je inicirana turistička perspektiva Grada i okolice.

"Turistička potražnja i potrošnja Novog Vinodolskog" (šesto poglavlje) analizirana je u razdoblju od 1986. do 1997. godine tj. u vremenskom rasponu koji odražava nekoliko dinamičnih faza u turizmu Grada. Razdoblje do 1988. obuhvaća veći broj noćenja, no već nakon te godine broj turista i noćenja počinje padati: "Usprkos činjenici da su ovo već godine političkih previranja u zemlji, takav se pad potražnje i prije ratne agresije na Hrvatsku može tumačiti kao indikator stagnacije turističkog proizvoda ovog pod-

ručja" (73). Rat je svakako prouzrokovao svoje dramatične učinke i u tom segmentu pa je pad noćenja u 1991. zabilježen na 10% u odnosu na rekordni broj iz 1988. godine koji je iznosio 760.000.

Sedmo poglavlje analizira organizacijsku formu u kojoj su se nalazili hotelijeri Novog Vinodolskog, dakle okruženja s uvjetima iz kojih se djelovalo i stvaralo. Doznajemo da je u periodu od 1963. do 1974. godine izgrađeno niz hotela među kojima i tvrtka "UTP Jadran" 1964., koja svoj burni razvoj doživljava u periodu od 1975. do 1988. godine. Ovo razdoblje karakterizira vrlo dinamične investicijske aktivnosti, koje su bile usmjerene prvorazredno na temeljite rekonstrukcije i adaptacije starih objekata i podizanje ukupne kvalitete ponude prema zahtjevima tržišta, podigavši kategorije svih hotela na razinu "B" i "A" kategorije. Tada se bilježi i vrlo buran rast zaposlenih tj. od 1016 radnika u 1975. godini na 1903 radnika u 1988. godini.

Osmo poglavlje predstavlja zasebnu cjelinu jer tematizira ciljeve koncepcije i strategije razvoja Grada i daje poseban značaj strateškim razvojnim dokumentima kao što su "Osnova dugoročne koncepcije razvoja Grada", "Prostorni plan Grada" i "Strateški marketinški plan razvoja turizma Novog Vinodolskog."

U devetom poglavlju naslovljenom "Umjesto zaključka" Blažević naglašava još jednom da je ovo "samo jedan skroman pokušaj da ostanu zabilježene, koliko-toliko, na jednom mjestu više ili manje važne činjenice, uz potpunu odgovornost autora o manjkavosti i nedorečenosti jednog ovakvog rada" (151). Stoga je i razlog jasan što knjiga nosi takav podnaslov, jer je riječ ipak samo o "Prilogu istraživanju turističkog i ukupnog razvoja"

Posljednja cjelina rada sastoji se od dva poglavlja u kojima nailazimo na popis literature sa izvorima (deseto poglavlje), a u jedanaestom poglavlju nalaze se prilozi sa tabelarnim statistikama.

Kao dodatak knjizi nalazi se pedesetak fotografija skupljenih u zasebnom bloku na kraju rada, a ove su popraćene kratkim bilješkama o njihovu sadržaju.

Hrvatskoj historiografiji manjkaju radovi iz lokalne gospodarske povijesti koji bi trebali predstavljati bazu za neku buduću sintezu iz te tematike. U tom pogledu ova knjiga predstavlja hvalevrijedan doprinos našoj gospodarskoj povijesti. Riječ je o interesantnom radu za čiju recepciju u svijetu znanosti će trebati određeno vrijeme sačekati, no jedno je sigurno, knjiga je to kakvu bi svaki grad, smjera li na turistički ili neki drugi oblik privređivanja, trebao dobiti u cilju da se isčupa iz zaborava niz konkretnih činjenica od važnosti za urbani prostor i njegovu okolicu kako ih veo prošlosti ne bi u potpunosti uklonio, a time osakatio memoriju nasljeditelja.

Elvis Orbančić

**HRVOJE MATKOVIĆ, POVIJEST
JUGOSLAVIJE - HRVATSKI
POGLED, ZAGREB, 1998.**

U izdanju nakladničke kuće PIP Pavičić iz Zagreba izišla je krajem 1998. godine knjiga "Povijest Jugoslavije, - hrvatski pogled". Obuhvaća 424 stranice. S literaturom i imenskim kazalom ima ukupno 444 tisarske stranice. Njezin je tekst podijeljen na četiri veće cjeline (poglavlja) i to: Uvod, Monarhistička Jugoslavija, Razdoblje Drugog svjetskog rata i Socijalistička Jugoslavija. Ovakva periodizacija povijesno je logična i posve prihvatljiva. U svakom se razdoblju jasno očitavaju bitne karakteristike povijesnog razvoja Jugoslavije od njezinog nastanka do sloma. Svaka cjelina podijeljena je u teme i podteme koje čitatelju pomažu da sustavno prati tekst i lakše uočava njegove bitne činjenice.

Uz naslov knjige dodan je i podnaslov "hrvatski pogled". Sam autor je u predgovoru

objasnio što je bila namjera takva upozorenja čitateljima. On navodi da je hrvatska ulaskom u jugoslavensku zajednicu izgubila svoju državnost i da je Jugoslavija za Hrvatsku bila "negacija nacionalne ravnopravnosti". Pogled na Jugoslaviju iz Hrvatske, odnosno iz Zagreba nije isti kao i onaj iz Srbije, odnosno Beograda. Hrvatski političari uvode Hrvatsku u Jugoslaviju u uvjerenju da će u njenim okvirima ona imati bolje uvjete razvoja nego što je imala u dotadašnjoj Austro-Ugarskoj. Međutim, ta se očekivanja nisu ispunila. Hrvatska se cijelo vrijeme morala boriti za ravnopravan položaj u jugoslavenskoj državnoj zajednici. Za Srbiju i beogradske režime Jugoslavija je okvir za ostvarenje velikosrpske prevlasti. To dolazi do izražaja u monarhističkoj i u socijalističkoj Jugoslaviji. U prvoj je to posve uočljivo, dok se u komunističkoj Jugoslaviji to provodilo pod kapom partijskog unitarizma. Prema tome, i pogled na Jugoslaviju iz Zagreba doista je posve drukčiji, nego iz Beograda i autorovo objašnjenje podnaslova je prihvatljivo, jer knjiga od početka do kraja prati položaj Hrvatske u Jugoslaviji. U težištu razmatranja je Jugoslavija kao cjelina, ali se neprekidno traži odgovor na pitanje u kojoj je poziciji Hrvatska u toj državi.

U uvodnom dijelu knjige autor opisuje genezu idejnih osnova nastanka jugoslavenske ideje koju prati od njezine pojave u ilirskom pokretu, preko Strossmayera, Trumbića i Supila, sve do sloma Austro-Ugarske i nastanka Države Slovenaca, Hrvata i Srba koja se ujedinila s Kraljevinom Srbijom 1. prosinca 1918. U ovoj cjelini autor se osvrće i na nacionalnu ideologiju Ante Starčevića i Eugena Kvaternika koja se suprostavljala jugoslavenstvu.

Sadržajem ove cjeline autor je dao pregled geneze idejnih osnova političkih sučeljavanja u budućoj jugoslavenskoj državi. Radi se, naime, o nastanku i formuliranju ideje jugoslavenstva koncepcije velike Srbije i hrvatskoj nacionalnoj ideji. One se kasnije ugrađuju u programe glavnih političkih

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA LI
ZAGREB 1998.

UDK 93/99

ISSN 0351-2193

Historijski zbornik, god. LI, str.1- 197, Zagreb 1998.

Izdavač

Društvo za hrvatsku povijesnicu

Redakcijski odbor

Mirjana Gross

Ivan Kampuš

Franko Mirošević

Ivica Prlender

Tomislav Raukar

Petar Strčić

Glavni i odgovorni urednik

Ivica Prlender

Članci i rasprave iz časopisa Historijski zbornik su referirani u publikacijama:

ABC Clío

Historical Abstracts

America: History and Life

Adresa uredništva

Društvo za hrvatsku povijesnicu, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 10000 Zagreb, I. Lučića 3, Hrvatska

Časopis izlazi jednom godišnje

Izdanje časopisa sufinancira Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske

Tisak:

Horetzky